

KÚRIA

Bfv.II.836/2014/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év november hó 13. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A család vétsége és más bűncselekmény miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Hódmezővásárhelyi Járásbíróság 5.B.502/2012/4. számú, illetőleg a Szegedi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Bf.1074/2013/8. számú ítéletét annyiban változtatja meg, hogy
- a terheltet felmenti a magánokirat-hamisítás vétségének (korábbi Btk. 276. §) vádja alól.

Egyebekben a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Hódmezővásárhelyi Járásbíróság - hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárásban - a 2013. július 24. napján tárgyaláson meghozott és kihirdetett 5.B.502/2012/4. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki család vétségében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés 1. fordulat] és magánokirat-hamisítás vétségében (korábbi Btk. 276. §).

Ezért a terheltet 1 évre próbára bocsátotta. Rendelkezett továbbá a

bűnügyi költségről is.

A védelmi fellebbezés alapján másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék a 2014. március 28. napján nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 3.Bf.1074/2013/8. számú ítéletével a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezés korrigálásával megváltoztatta, egyebekben pedig azzal hagyta helyben az elsőfokú ítéletet, hogy a terhelt cselekményei az 1978. évi IV. törvény alapján minősülnek.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a bűnösség megállapítása és az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt, felmentés érdekében.

Az indítvány - megjelölés nélkül - a Be. 416. § (1) bekezdése a) pontjának 3. fordulatán és a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontján, illetőleg a Be. 373. §-a (1) bekezdésének III.a) pontján alapul.

A védő indokai szerint

1. a terhelt bűnösségének megállapítása mindkét bűncselekményben törvénysértő, mert az ítélet megalapozatlan,
 - a csalás kapcsán perdöntő tényre nem tartalmaz bizonyítást, elmaradt a banki ügyintéző tanúkenti kihallgatása és tőle írásminta vétele, akinek pedig a terhelt feltárta, hogy a korábbi munkáltatójától részteljesítés már történt, ennek utalását be is mutatta neki, és a banki ügyintéző a fiókvezetővel konzultálás után tájékoztatta, hogy az inkasszót csak a teljes összegre lehet kérni, ezért írta alá a banki ügyintéző által kitöltött inkasszót, és a fiókvezető a konzultációt elfogult tanúként nem erősítette meg: tévedését a banki ügyintéző és az okozta, hogy a neki a volt munkáltatója terhére megítélt összeget ő nem bruttó, hanem nettó összegnek hitte, ezáltal hiányzik a szándékossága,
 - a terhelt a magánokirat-hamisítás kapcsán nem bizonyításra küldte meg a kérelmét a munkaügyi bíróságnak, hanem csak azt kérdezte, milyen módon tudja érvényesíteni az igényét,
2. a bíróság nem kellően indokolta egyrészt a bizonyítékok mérlegelését, másrészt a banki ügyintéző kihallgatására és a tőle írásminta vételére irányuló bizonyítási indítvány elutasítását.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1050/2014. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az indítvány abban a részében törvényben kizárt, amelyben a kötelezően irányadó tényállás támadásán keresztül sérelmezi a bűnösség megállapítását, ide értve a védekezésének elvetését, az indítványozott tanú kihallgatásának és írásminta vételének elmaradását. Az indokolás elmulasztására hivatkozás pedig nem alapos, mert a támadott határozat alapján megállapítható, hogy a bíróságok a bűnösséget mely bizonyítékokra alapították.

A Legfőbb Ügyészség jelezte, hogy más feltétlen eljárási szabálysértést sem észlelt, és indítványozta a támadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását.

Az ügyészi álláspontra a terhelt és a védő részéről észrevétel nem érkezett.

III.

A Kúria azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati indítvány - az alábbiak szerint - részben alapos, részben nem alapos, részben törvényben kizárt.

1. A felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja, azaz nem nyitja meg a ténybeli sérelmezés lehetőségét.

A felülvizsgálati eljárásban a felülbírálat a jogerős határozatban megállapított, s nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bekezdés] kötött és bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. Mindebből következően a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

A Be. 416. § (1) bekezdése a) pontjának 3. fordulata alapján helye van felülvizsgálatnak, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került sor.

Ennek alátámasztására azonban az indítvány olyan eljárásjogi indokokat hozott föl, amelyek nem szerepelnek a Be. 416. § (1) bekezdésének c) és d) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott, a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között.

Az indítvány valójában jórészt az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti értékelését vitatta, átértékelését célozta, és mindezen keresztül kifogásolta a terhelt bűnösségének megállapítását - ami felülvizsgálatban kizárt.

A kizártság önmagában elutasításhoz [Be. 421. § (2) bekezdés 1. mondat 1. fordulat] vezetne, érdemi elbírálásra az indítvány egyéb érve alapján került sor.

2. Az indítvány a bűnösség megállapítását támadja a ténykérdésekre vonatkozóan állított indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozásakor is.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor. A Be. 373. § (1) bekezdésének III.a) pontja szerint pedig hatályon kívül helyezést és új eljárás utasítást maga után vonó ún. feltétlen (más megjelöléssel: abszolút) eljárási szabálysértés, ha a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A Kúria az 1. BKv számú kollégiumi véleménye C. pontjában a Be. 373. § (1) bek. III. pont a) és b) alpontjához fűzött értelmezésének 2. pontjában kifejtette, hogy az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez. A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése egyrészt nem azonos a megalapozatlanság kérdésével, másrészt akkor tekinthető elmulasztottnak, ha „nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését”. A jogi indokolási kötelezettség megsértése hasonlóképpen akkor áll elő, ha „nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi

főkérdésben hozott döntés". Ezáltal mindkét esetben meghiúsul az érdemi felülbírálat.

Ennek megfelelő az ítélkezési gyakorlat is: „Az indokolási kötelezettség megszegése csak akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést és felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény vagy jogkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését" (például: EBH 2010.2210., EBH 2011. 2387.).

Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a büntetés kiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a - tényállás támadhatatlanságát előíró - Be. 423. §-a (1) bekezdésének megkerülését jelentené (BH 2012.32.).

Az eljárási bíróságok az alapítéletből kitűnően a szükséges és elégséges mértékben eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek (elsőfokú ítélet 2. oldal 6. bekezdésétől 5. oldal 3. bekezdésével bezárólag, másodfokú ítélet 1. oldal utolsó bekezdésétől 2. oldal utolsó bekezdésével bezárólag): a vádhoz kötöttség keretein belül a lefolytatott bizonyítás alapján állapították meg a történeti tényállást, a bizonyítékokat számba vették, egyenként és összességében értékelték, az alkalmazott anyagi és eljárási jogi szabályhoz vezető következtetéseiket, azaz jogi álláspontjukat is felvázolták. Okfejtésük mindenekben követhető, ezáltal ellenőrizhető volt. Így - szemben az indítványban foglaltakkal - eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.

A Kúria megjegyzi, hogy a felülvizsgálati indítvány az indokolási kötelezettség megsértésének egyszerű állításán és e körben a megalapozatlannak mondott tényállás ismételt támadásán túl adós maradt azzal, amivel közelebbről alátámasztotta volna, hogy a bíróságok milyen mulasztása eredményezte az ítélet felülbírálatra alkalmatlanságát - márpedig ez a „soványság" önmagában törvényben kizártsághoz vezethet (EBH 2007.1596.).

3. Az irányadó tényállást döntően az elsőfokú ítélet (2. oldal 1-6. bekezdés) tartalmazza.

A munkaügyi bíróság a 2008. október 19-én jogerős ítéletével 145.045 forint és ennek 2008. március 1. napjától járó törvényes kamatának megfizetésére kötelezte a terhelt volt munkáltatóját. Az adós a terhelt által megadott bankszámlára átutalt 69.624 forintot, ami 2008. november 28-án jóváírásra került.

- A terhelt a munkaügyi bírósághoz 2009. március 10-én küldött „levelében” állította, hogy az adós nem tett eleget fizetési kötelezettségének, és a megítélt összegre végrehajtás elrendelését kérte. A terhelt tudomással bírt az adós részteljesítéséről, így „levele” valótlan tartalmú.

- A terhelt bankot váltott. A terhelt az adós részteljesítésének tudatában a másik bankban 2009. április 29-30. napján a munkaügyi bíróság ítélete alapján inkasszót nyújtott be a megítélt teljes összegre és annak kamataira, összesen 161.850 forintra. Az inkasszó alapján az adós számlavezető bankja 2009. május 14-18. napjai között három részletben átutalta a terhelt újabb bankszámlájára az igényelt teljes összeget. A terhelt az újabb bankját tévedésbe ejtette, és ezzel az adósnak (a másodfokú ítélet 1. oldal utolsó bekezdésétől a 2. oldal 2. bekezdésével bezárólag korrigált összegű) 74.301 forint kárt okozott. A kár megtérítését az adós nem igényelte.

4. Az elkövetéskor (2009. március 10.) hatályos korábbi Btk. 276. §-a szerint magánokirat-hamisítást követ el, aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratot használ.

Kétségtelen, hogy az irányadó tényállásból kitűnően a bírósághoz intézett beadványban szereplő terhelti állítás az adós fizetési kötelezettségének teljes körű elmulasztására nézve valótlan tartalmú.

A Kúria ugyanakkor leszögezi, hogy ha valaki, valamely kérdésben, döntésre jogosult bírósághoz (hatósághoz) intéz valamely igényt (pl. keresetlevél, fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem, végrehajtás elrendelésének kérelme) támasztó, és - részben vagy egészben - valótlan tartalmú (releváns) állítást tartalmazó beadványt, az a jelen szabályozási környezetben maradéktalanul jogszerű magatartás.

Az igényérvényesítés ezen módja pedig csak perjogi (eljárásjogi) következményt vonhat maga után (pl. elutasítást). A terhelt ezen cselekménye tehát nem szankcionálható magánokirat-hamisítás gyanánt - sem.

A terhelt egyébként - miként arra a védő helytállóan hivatkozott - nem bizonyításra használta a beadványát, hanem kifejezetten végrehajtás iránti kérelmet terjesztett elő. A terheltnek a kérelemben megfogalmazott állítása ezért nem is illeszkedik maradéktalanul a magánokirat-hamisítás törvényi tényállásába.

Mivel a terhelt ezen cselekménye nem valósít meg más bűncselekményt sem: nem bűncselekmény.

A Kúria ezért a Be. - 419. §-ának (1) bekezdése és 385. §-a értelmében alkalmazandó - 331. §-ának (1) bekezdése, illetőleg a Be. 6. § (3) bekezdése a) pontjának 1. fordulata alapján a terheltet az ellene magánokirat-hamisítás vétsége miatt emelt vád alól felmentette.

5. Az elkövetéskor (2009. április 29-30.) hatályos korábbi Btk. 318. §-a szerint csalást követ el az, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz.

A terhelt az irányadó tényállásból kitűnően a bankot valóban tévedésbe ejtette, midőn az általa tudott részteljesítés ellenére az adós terhére megítélt teljes összegre nyújtott be inkasszót, s ezáltal az adós-sértettnek - a másodfokú bíróság pontosításával - 74.301 forint kárt okozott.

Ilyen módon a jogtalan haszonszerzési (74.301 forint) célzat nyilvánvalóan fennáll. Evégett mást (a saját bankját) tévedésbe ejtve az adós-sértettnél megjelenő kár okozása történt, azaz a csalás törvényi tényállási elemei megvalósultak.

A védő által hivatkozott banki ügyintézői tájékoztatásnak az alapítéletben megállapított ténybeli alapja nincs. Ehhez képest a terhelt - ugyancsak a védő által felvetett - tévedése figyelembe nem vehető pusztá fikció.

A terhelt egyébként szabadon dönthetett volna a banki ügyintéző olyan tájékoztatása esetén is, hogy csak a megítélt teljes összegre nyújt be inkasszót. Ha ilyen tájékoztatás mellett és az adós részbeni teljesítésének tudatában a terhelt a megítélt teljes összegre kéri az inkasszó kibocsátását, az változatlanul nem jelent mást, mint a (részben) jogtalan haszonszerzésre törekvést.

Az inkasszó benyújtásakor egyébként a terhelt a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) nyújtotta lehetőséggel élve cselekedett.

A Vht. - elkövetéskor hatályos - 6. §-ának (1)-(2) bekezdése ugyanis kötelezően írta elő a következőket:

- a pénzforgalmi úton érvényesíthető - e törvényben említett - pénzkövetelést azonnali beszédési megbízással kell behajtani; bírósági végrehajtásnak akkor van helye, ha az azonnali beszédési megbízás nem vezetett eredményre;
- pénzforgalmi úton lehet behajtani e törvényben említett pénzkövetelést, ha a) a jogosult bankszámlával, a kötelezett pedig pénzforgalmi bankszámlával rendelkezik, b) a végrehajtás általános feltételei fennállnak, c) a követelés teljesítését bírósági,

közjegyzői határozat írja elő, vagy az a 21. §-nak megfelelő közjegyzői okiratban foglalt kötelezettségvállaláson alapul, és d) a jogosult a behajtást végző pénzügyi intézménynek nyilatkozik arról, hogy nincs folyamatban a követelése behajtására irányuló bírósági végrehajtási eljárás, illetőleg nem terjesztett elő végrehajtás elrendelése iránti kérelmet, vagy ilyen kérelme alapján a követelése nem nyert kielégítést.

Az irányadó tényállás ugyan nem tartalmazza pl. a terhelt azonnali beszédési megbízás (inkasszó) kapcsán tett pontos nyilatkozatát, ámde tartalmazza mindazokat a tényeket, amelyekből az alapügyben eljáró bíróságok helytálló következtetést vontak a terhelt bűnösségére, és a cselekményt is az anyagi jogi törvénynek megfelelően minősítették.

A Kúria az alapítélethez képest pótlólagosan jelöli meg: a kár a vagyonban okozott értékcsökkenés [korábbi Btk. 137. § 5. pont 1. fordulat]; kisebb mértékű a kár, ha összege az ötvenezer forintot meghaladja, de a kétszázezer forintot nem haladja meg [korábbi Btk. 138/A. § a) pont].

6. A terhelt részben történt felmentése folytán a Kúriának mérlegelnie kellett, hogy a jogerősen alkalmazott próbára bocsátás megfelelően szolgálja-e a büntetési célokat, avagy új jogkövetkezmény alkalmazása indokolt.

Abból indult ki, hogy a terheltnek felrótt cselekmények közül - tárgyi súlyára tekintettel - az alapügyben is nyilvánvalóan a család vétsége volt a meghatározó, és a büntetés kiszabását próbaidőre elhalasztó próbára bocsátás a minimális törvényes tartamban került meghatározásra. Az alkalmazottnál enyhébb intézkedésre a Kúria ugyanakkor nem látott kellő alapot.

A kifejtettek folytán a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata szerint tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatának megfelelő összetételben eljárva - a felülvizsgálati indítványnak részben helyt adva és a Be. 427. § (1) bekezdése a) pontjának 1. fordulata szerint a támadott ítélet megváltoztatása mellett, a törvénynek megfelelő határozatot hozva döntött a terhelt részbeni felmentéséről. Egyebekben a megtámadott határozatot a Be. 426. §-ának megfelelően hatályában fenntartotta.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2014. november 13.

*Dr. Molnár Gábor Miklós s.k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István
s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*bírósági ügyintéző
NYM*